

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ  
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Основи дефектології**

для студентів

|                                        |                                   |
|----------------------------------------|-----------------------------------|
| <b>Освітньої програми:</b>             | Психологія                        |
| <b>Рівня вищої освіти:</b>             | першого (бакалаврського)          |
| <b>на здобуття освітнього ступеню:</b> | бакалавра                         |
| <b>за спеціальністю:</b>               | 053 Психологія                    |
| <b>галузі знань:</b>                   | 05 Соціальні та поведінкові науки |

Робоча програма: Основи дефектології галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія.

Розробник: к. пед. наук, доц. Борова В. Є.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології

Протокол від 03 вересня 2018р. № 1

Завідувач кафедри \_\_\_\_\_ доц. Михальчук Ю. О.  
(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол від 19 вересня 2018р. № 1

Голова \_\_\_\_\_ доц. Хом'як О. А.  
(підпис)

Керівник робочої групи освітньо-професійної програми «Психологія» зі спеціальності 053 Психологія у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки рівня вищої освіти першого (бакалаврського)

доц. Мороз О.І. \_\_\_\_\_ (підпис)

## 1. Опис навчальної дисципліни

| Найменування показників                          | Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти | Характеристика навчальної дисципліни |                       |
|--------------------------------------------------|---------------------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------|
|                                                  |                                                   | денна форма навчання                 | заочна форма навчання |
| Кількість кредитів – 3                           | Галузь знань 05 « Соціальні та поведінкові науки» | Нормативна                           |                       |
| Модулів – 1                                      | Спеціальність : 053 « Психологія»                 | <b>Рік підготовки:</b>               |                       |
| Змістових модулів – 1                            |                                                   | II                                   | II                    |
|                                                  |                                                   | <b>Семестр</b>                       |                       |
| Загальна кількість годин: (денна/заочна) – 90/90 |                                                   | IV                                   | IV                    |
|                                                  | Рівень вищої освіти: бакалавр                     | <b>Лекції</b>                        |                       |
|                                                  |                                                   | 20 год                               | 6 год                 |
|                                                  |                                                   | <b>Практичні, семінарські</b>        |                       |
|                                                  |                                                   | 20 год                               | 4 год                 |
|                                                  |                                                   | <b>Лабораторні</b>                   |                       |
|                                                  |                                                   | год.                                 | год.                  |
|                                                  |                                                   | <b>Самостійна робота</b>             |                       |
|                                                  |                                                   | 50 год                               | 80 год                |
|                                                  |                                                   | Вид контролю: екзамен                |                       |

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи дефектології» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 053 Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія

**I. Мета:** систематизація, уточнення, розширення у здобувачів освіти знань про порушення індивідуального розвитку, методики його діагностики та корекції, формування практичних умінь і навичок коригування найпростіших вад мовлення. Це допоможе майбутньому психологу в успішній роботі з здобувачами освіти, які відчувають труднощі у навчанні, сприятиме кваліфікованому виявленню дітей із особливими потребами, з наступним направленням до відповідних спеціалізованих закладів або надання їм відповідної підтримки у загальноосвітніх навчальних закладах. Психологу необхідно мати знання про всі основні види порушень у психофізичному розвитку дитини, причини, які їх викликають, можливі способи попередження і подолання недоліків розвитку.

**Завдання:** здобувачі освіти повинні знати:

- предмет і завдання основ дефектології;
- соціальне значення дефектології;
- галузі дефектології ;
- причини вроджених і набутих відхилень у розвитку дитини;

- основні категорії дітей із особливими потребами, специфіку їх навчання та виховання в різних типах закладів для дітей із особливими освітніми потребами.

Під час лекційних та практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи здобувачі освіти, майбутні психологи, **набувають таких програмних компетентностей: ЗК (загальні компетентності), ФК (фахові компетентності).**

**ЗК-1.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

**ЗК-6.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

**ФК 1.** Здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

**ФК 4.** Здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

### **Результати навчання за дисципліною**

Опанувавши дисципліну «Основи дефектології», здобувачі освіти повинні мати такі **програмні результати навчання:**

**ПРН 1:** Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

**ПРН 7:** Вирішувати складні фахові завдання (практичні та дослідницькі) з опорою на доступні ресурси.

**ПРН 11:** Оцінювати здобутки та визначати й аргументувати перспективи власної наукової роботи.

## **3. Програма навчальної дисципліни**

### **Змістовий модуль 1. Предмет дефектології як науки. Порушення мови і мовлення у дітей та дорослих**

Тема 1. Предмет, завдання та галузі дефектології. Поняття «дитина з особливими освітніми потребами», «неповносправна дитина», «дитина з особливими потребами», «дитина-інвалід». Вчення Виготського Л. С. про первинний дефект і вторинні відхилення. Основні педагогічні категорії дефектології: корекція, компенсація, соціальна реабілітація і адаптація.

Література: основна [8, 14, 16, 19, 20]; допоміжна [1, 5, 6, 8, 11].

Тема 2. Загальна характеристика порушень мови і мовлення у дітей. Закономірності та етапи розвитку мови. Причини порушення мовлення. Недоліки мовлення функціонального, механічного і центрального походження. Характеристика видів порушення мовлення.

Література: основна [2,4,5,6, 11, 15]; допоміжна [3,7, 14, 15]

Тема 3. Функціональні дислалії. Їх види. Причини їх виникнення. Характеристика функціональних дислалій. Методика коригування функціональних дислалій.

Література: основна [2, 4, 5, 6, 11, 17, 18, 20]; допоміжна [12, 14, 15]

Тема 4. Вади читання. Характеристика дислексії. Її зв'язок з периферичними розладами слуху та зору, порушеннями усного мовлення. Методика роботи з подолання недоліків читання: розвиток слухової уваги і фонематичного слуху, вдосконалення звуко-буквенного і лексико-граматичного аналізу.

Література: основна [3, 7, 9, 12, 13, 15]; допоміжна [4, 15].

Тема 5. Недоліки письма дітей молодшого шкільного віку. Характеристика дисграфії та агрофії дітей молодшого шкільного віку. Методика роботи з подолання недоліків письма. Розвиток та формування вмінь звуко-буквенного і лексико-граматичного аналізу мовлення.

Література: основна [3, 7, 9, 12, 13, 15, 20]; допоміжна [4, 15].

Тема 6. Порушення темпу і ритму мовлення. Брадилалія, тахілалія, фізіологічні запинки. Причини та особливості прояву. Спрямованість корекційної роботи при названих вадах мовлення, Попередження недоліків темпу мовлення. Заїкання. Характеристика мовленнєвих судом при заїканні.

Література: основна [1, 8, 24, 20]; допоміжна [13,15].

## **Змістовий модуль 2. Загальна характеристика дітей з особливими освітніми потребами**

Тема 7. Діти з порушенням зору та слуху. Причини порушення зору і слуху у дітей. Первинний дефект та вторинні відхилення при порушенні зору та слуху. Характеристика корекції дефектів зору та слуху. Особливості навчально-виховної роботи з дітьми.

Література: основна [2, 4, 5, 6, 11, 17, 18, 20]; допоміжна [3, 7, 14, 15, 16, 19, 20].

Тема 8. Характеристика дітей із затримкою психічного розвитку. Визначення затримки психічного розвитку в дітей. Причини їх виникнення. Основні форми затримки психічного розвитку в дітей: психофізичний, інфантилізм, астенічні стани, соціально-педагогічна запущеність. Особливості організації освітнього процесу.

Література: основна [8, 14, 16, 19, 20]; допоміжна [1, 5, 6, 8, 11, 15].

Тема 9. Характеристика дітей з порушенням опорно-рухового апарата. Причини, що викликають вади опорно-рухового апарата. Заходи попередження порушень діяльності опорно-рухового апарата

Література: основна [3, 7, 9, 12, 13, 15, 20]; допоміжна [4, 15].

Тема 10. Характеристика дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Поняття «розумової відсталості», причини її виникнення. Характеристика розумово відсталих дітей. Олігофренія. Особливості структури дефекту окремих груп олігофренів. Набута форма розумового відставання.

Література: основна [3, 7, 9, 12, 13, 15, 20]; допоміжна [4, 15].

Тема 11. Типи закладів для дітей з особливими освітніми потребами. Принципи і організація комплектування спеціальних установ для дітей з особливими потребами.

Література: основна [8, 10, 20]; допоміжна [12, 13, 15].

#### 4. Структура навчальної дисципліни

| Назви змістових модулів і тем                                                       | Кількість годин |              |    |     |         |              |              |   |     |          |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|----|-----|---------|--------------|--------------|---|-----|----------|
|                                                                                     | денна форма     |              |    |     |         | Заочна форма |              |   |     |          |
|                                                                                     | усього          | у тому числі |    |     |         | усього       | у тому числі |   |     |          |
|                                                                                     |                 | л            | п  | лаб | сам роб |              | л            | п | лаб | сам. роб |
| 1                                                                                   | 2               | 3            | 4  | 5   | 6       | 7            | 8            | 9 | 10  | 11       |
| <b>Змістовий модуль 1</b>                                                           |                 |              |    |     |         |              |              |   |     |          |
| <b>Предмет дефектології як науки. Порухення мови і мовлення у дітей та дорослих</b> |                 |              |    |     |         |              |              |   |     |          |
| Тема1.<br>Характеристика дітей з особливими освітніми потребами                     | 8               | 2            | 2  |     | 4       | 10           | 2            |   |     | 8        |
| Тема 2. Загальна характеристика порушень мови і мовлення у дітей                    | 10              | 2            | 4  |     | 4       | 10           | 2            |   |     | 8        |
| Тема 3.<br>Функціональні дислалії. Їх види                                          | 16              | 2            | 12 |     | 2       | 10           | 2            | 4 |     | 4        |
| Тема 4. Вади читання                                                                | 6               | 2            |    |     | 4       | 8            |              |   |     | 8        |
| Тема 5. Недоліки письма дітей молодшого шкільного віку                              | 4               |              | 2  |     | 2       | 4            |              |   |     | 4        |
| Тема 6.<br>Порушення темпу і ритму мовлення                                         | 6               | 2            |    |     | 4       | 8            |              |   |     | 8        |
| <b>Змістовий модуль 2</b>                                                           |                 |              |    |     |         |              |              |   |     |          |
| <b>Загальна характеристика дітей з особливими освітніми потребами</b>               |                 |              |    |     |         |              |              |   |     |          |
| Тема 7. Діти з порушенням зору та слуху                                             | 8               | 2            |    |     | 6       | 8            |              |   |     | 8        |
| Тема 8.<br>Характеристика дітей із затримкою психічного розвитку                    | 8               | 2            |    |     | 6       | 8            |              |   |     | 8        |
| Тема 9.<br>Характеристика дітей з порушенням опорно-рухового апарата.               | 8               | 2            |    |     | 6       | 8            |              |   |     | 8        |
| Тема 10.                                                                            | 8               | 2            |    |     | 6       | 8            |              |   |     | 8        |

|                                                                    |    |    |    |   |    |    |   |   |   |    |
|--------------------------------------------------------------------|----|----|----|---|----|----|---|---|---|----|
| Характеристика дітей з порушеннями інтелектуального розвитку       |    |    |    |   |    |    |   |   |   |    |
| Тема 11. Типи закладів для дітей з особливими освітніми потребами. | 8  | 2  |    |   | 6  | 8  |   |   |   | 8  |
| Усього годин                                                       | 90 | 20 | 20 | 0 | 50 | 90 | 6 | 4 | 0 | 80 |

### 5. Теми практичних занять

|   | Назва теми                                                           | Кількість годин<br>стац / заоч |
|---|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------|
| 1 | Характеристика дітей з особливими потребами                          | 2 / 0                          |
| 2 | Загальна характеристика мовленнєвих порушень у дітей                 | 4 / 2                          |
| 3 | Методика педагогічного коригування недоліків вимови свистячих звуків | 4 / 0                          |
| 4 | Методика педагогічного коригування вад вимови шиплячих звуків        | 2 / 0                          |
| 5 | Методика педагогічного коригування вад вимови звуків Р, Р'.          | 6 / 2                          |
| 6 | Методика педагогічного коригування вад вимови звуків Л, Л'.          | 2 / 0                          |
|   | <b>Усього</b>                                                        | <b>20 / 4</b>                  |

### 6. Самостійна робота (50/80 год.)

| № з/п | Назва теми                                                                                            | Кількість годин:стац/заоч |
|-------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| 1     | Складіть письмову характеристику дитини з особливими освітніми потребами                              | 4/8                       |
| 2     | Обґрунтуйте своє розуміння "теорії скла" О. Р. Лурії                                                  | 4/8                       |
| 3     | Обстежте мовлення однієї дитини, результати зафіксуйте в таблиці                                      | 2/4                       |
| 4     | Проаналізуйте виконання письмових робіт учнів другого класу та визначте наявність типових помилок     | 4/8                       |
| 5     | Дайте письмову відповідь на питанняб «Вплив мовлення оточуючих та спадковості на виникнення заїкання» | 2/4                       |
| 6     | Проаналізуйте відмінності у поведінці дітей з порушеннями слуху та зору                               | 4/8                       |
| 7     | Дайте письмову характеристику причин затримки психічного розвитку                                     | 6/8                       |
| 8     | Складіть письмову характеристику поведінки дітей із порушеннями опорно-рухового апарату               | 6/8                       |
| 9     | Намалюйте схему «Вторинні відхилення при порушенні                                                    | 6/8                       |

|    |                                                                     |              |
|----|---------------------------------------------------------------------|--------------|
|    | інтелектуального розвитку»                                          |              |
| 10 | Охарактеризуйте діяльність закладу для дітей з особливими потребами | 6/8          |
| 11 | Складіть характеристику на дитину із затримкою психічного розвитку  | 6/8          |
|    | <b>Разом</b>                                                        | <b>50/80</b> |

### 7. Завдання для опрацювання тем дисципліни

| Назва теми                                                          | Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань | Форми контролю                                                                                                                                                                                                                                              | Література                                              | Кількість балів |
|---------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|-----------------|
| ТЕМА 1.<br>Характеристика дітей з особливими освітніми потребами.   | 1. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття      | Експрес опитування, складання термінологічного словника, відповіді на тести, підготовка презентації, порівняльний аналіз поглядів вчених з питання виховання і навчання дітей з особливими потребами. Написати характеристику дитини з особливими потребами | основна [8, 14, 16, 19, 20]; допоміжна [1, 5, 6, 8, 11] | 6               |
| ТЕМА 2.<br>Загальна характеристика порушень мови і мовлення у дітей | 2. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття      | Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка списку методичної літератури за журналом «Дефектологія» до теми: вказати автора, назву статті, рік видання, № журналу, сторінки. До однієї із статей написати анотацію                  | основна [2, 4 [3, 5, 6, 11, 15]; допоміжна 7, 14, 15]   | 6               |
| ТЕМА 3.<br>Функціональні дислалії. Їх види                          | Вивчення лекційного матеріалу,                                           | Експрес опитування, складання термінологічного словника, накреслити                                                                                                                                                                                         | основна [8, 10, 12, 13, 14, 15]<br>допоміжна            | 6               |

|                                                           |                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                       |   |
|-----------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|---|
|                                                           | підготовка до практичного заняття;                                | схему «Види порушень мовлення у дітей». Охарактеризувати мовлення дитини із функціональною дислалією                                                                                                                                                                                                      | [12, 15]                                              |   |
| ТЕМА 4. Вади читання                                      | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття до  | Експрес опитування, укладання термінологічного словника. Складіть таблицю: «Причини порушень читання у дітей молодшого шкільного віку». Охарактеризуйте засоби попередження окреслених недоліків. Підберіть твори дитячої художньої літератури для вдосконалення навичок читання                          | основна [3, 7, 9, 12, 13, 15]<br>допоміжна [4, 12]    | 6 |
| ТЕМА 5.<br>Недоліки письма дітей молодшого шкільного віку | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття до  | Експрес опитування, складання термінологічного словника, накреслити схему «Види порушень мовлення у дітей». Охарактеризувати типові помилки письма в учнів другого класу                                                                                                                                  | основна [8, 10, 12, 13, 14, 15]<br>допоміжна [12, 15] | 6 |
| ТЕМА 6.<br>Порушення темпу і ритму мовлення               | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття, до | Експрес опитування. Тестування за темою.<br><br>2. Намалюйте схему:<br><br>« Роль ілюстрацій в розвитку активного мовлення та інтелекту дитини».<br><br>3. Поясніть, які засоби розвитку мовлення є найбільш ефективними у роботі з дітьми, що мають порушення зору та слуху. Накреслити схему: «Вторинні | основна [1, 8, 12, 15]<br>допоміжна [13, 14]          | 6 |

|                                                                       |                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                    |   |
|-----------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|---|
|                                                                       |                                                                   | відхилення при порушенні темпу мовлення»                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                    |   |
| ТЕМА 7.<br>Діти з порушенням зору та слуху                            | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття; до | Експрес опитування, складання термінологічного словника, відповіді на тести, підготовка презентації «Характеристика дітей з порушеннями зору та слуху». Охарактеризувати причини виникнення у дітей вищеназваних порушень розвитку                                                  | основна [2, 4 [3, , 5, 6, 11, 15,23, 22, 25] допоміжна [7, 14, 15] | 6 |
| ТЕМА 8.<br>Характеристика дітей із затримкою психічного розвитку      | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття до  | Експрес опитування, складання термінологічного словника, відповіді на тести. Підготуйте повідомлення:<br><br>«Які особливості поведінки дітей із затримкою психічного розвитку?»<br>Охарактеризуйте причини виникнення затримки психічного розвитку у дітей                         | основна [3, 7, 9, 12, 13, 15. 21] допоміжна [4, 11]                | 6 |
| ТЕМА 9.<br>Характеристика дітей з порушенням опорно-рухового апарата. | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка практичного заняття до  | Експрес опитування, складання термінологічного словника, відповіді на тести, підготовка презентації «Особливості розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату». Охарактеризуйте методи виховання у дітей з вадами опорно-рухового апарату оптимістичного ставлення до життя | основна [3, 7, 9, 12, 13, 15] допоміжна [4, 13]                    | 4 |

|                                                                          |                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                        |   |
|--------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|---|
| ТЕМА 10.<br>Характеристика дітей з порушеннями інтелектуального розвитку | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття | Експрес опитування, складання термінологічного словника, відповіді на тести, підготовка презентації «Характеристика дітей з порушеннями інтелектуального розвитку». Охарактеризувати причини виникнення у дітей порушень інтелектуального розвитку                                                                                                                     | основна [3, 7, 9, 12, 13, 15, 23]<br>допоміжна [4, 14] | 4 |
| Тема 11. Типи закладів для дітей з особливими освітніми потребами.       | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття | Експрес опитування, складання термінологічного словника, відповіді на тести, підготовка презентації: «Типи закладів для дітей з особливими освітніми потребами». Напишіть есе «Чому будинки сімейного типу є гуманним середовищем для дітей з особливими освітніми проблемами? Розробіть план бесіди з бажаними стати опікуном дитини з особливими освітніми потребами | основна [3, 7, 9, 12, 13, 15, 24]<br>допоміжна [4, 15] | 4 |

## 8. Індивідуальні завдання

| № з/п | Назва теми                                                                                                   |
|-------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1     | Розробіть план бесіди для батьків дитини з особливими потребами з приводу особливостей її виховання          |
| 2     | Охарактеризуйте мовлення дитини з особливими освітніми потребами                                             |
| 3     | Розробити зміст двох ігор із розвитку мовленнєвого дихання для дітей молодшого дошкільного віку              |
| 4     | Проаналізувати мовлення дітей I, II, IV класу початкової школи, зробити письмовий аналіз орфоепічних помилок |

|    |                                                                                                                        |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5  | Розробіть план бесіди за темою «Попередження виникнення заїкання»                                                      |
| 6  | Опишіть умови, які необхідно створювати з метою попередження відхилень у розвитку слуху та зору                        |
| 7  | Розробити вправи-ігри для коригування кожного виду типових помилок писемного мовлення при затримці психічного розвитку |
| 8  | Проаналізуйте та опишіть форми роботи психолога із батьками дітей, що мають вади опорно-рухового апарату               |
| 9  | Розробіть план бесіди з батьками, що виховують дітей з особливими потребами                                            |
| 10 | Визначте основні умови для виховання дитини з особливими освітніми потребами у родині                                  |

## **9. Методи навчання**

I. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності за джерелом передання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж) і практичні (вправи, алгоритмізація, практична робота);

за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні і творчі методи;

за логікою передання і сприймання навчальної інформації: індуктивні (узагальнення), дедуктивні (конкретизація), аналітичні, синтетичні – навчальний аналіз, синтез, установлення причинно-наслідкових зв'язків;

за ступенем керівництва навчальною роботою студентів: самостійна робота студентів, робота з книгою.

II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності

Дидактичні (ділові, ситуативно-рольові та ін.) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання

III. Контроль і самоконтроль, аналіз та оцінювання результатів навчання

Індивідуальне і фронтальне опитування, письмові контрольні роботи

## **10. Методи контролю:**

- Поточне тестування.
- Перевірка завдань самостійної роботи.
- Перевірка індивідуальної роботи.
- Поточний контроль.
- Семестрова форма контролю.

## **11. Питання до іспиту з курсу**

1. Дефектологія як наука. Предмет та завдання дефектології.
2. Розкрити зміст поняття «дитина з особливими потребами».
3. Характеристика категорій дітей з особливими потребами.
4. Характеристика порушень слуху.
5. Вплив недоліків слуху на мовленнєвий розвиток дітей.
6. Види порушень зору. їх профілактика.
7. Загальна характеристика мовленнєвих недоліків
8. Причини порушення мовлення.
9. Класифікація мовленнєвих вад дітей.

10. Вплив порушення мовлення дітей на їх загальний розвиток та оволодіння грамотою.
11. Види дислалій.
12. Методика обстеження звуковимови у дітей.
13. Поняття сигматизму. Характеристика видів сигматизмів.
14. Характеристика видів ротацізмів у дітей.
15. Ламбдацизми. Методика їх виправлення у молодших школярів.
16. Поняття про каппацизми, методика їх виправлення.
17. Види порушень темпу і ритму мови.
18. Характеристика механізмів заїкання.
19. Поняття «ринолалія» та її характеристика.
20. Вплив порушення мовлення дітей на їх загальний розвиток та оволодіння грамотою.
21. Поняття про затримку психічного розвитку в дитини.
22. Види порушень опорно-рухового апарату.
23. Характеристика психопатичних форм поведінки у дітей.
24. Характеристика дітей з комплексними порушеннями розвитку.
25. Реактивні стани та конфліктні переживання у дітей.
26. Типи закладів для дітей з особливими потребами.
27. Організація і зміст роботи медико-педагогічних комісій.
28. Загальна характеристика дітей з особливими потребами.
29. Вчення Л. Виготського про складну структуру аномального розвитку.
30. Причини порушень слуху в дітей.
31. Розкрити сутність понять «функціональна дислалія», «механічна дислалія».
32. Причини виникнення заїкання.
33. Загальна характеристика дітей з затримкою інтелектуального розвитку.
34. Характеристика дітей - олігофренів на основі глибини дефекту.
35. Особливості навчально-виховної роботи із дітьми, які мають проблеми інтелектуального розвитку.
36. Розкрити сутність поняття «затримка психічного розвитку».
37. Особливості індивідуальної роботи з дітьми, які мають психопатичні форми поведінки».
38. Особливості корекційно виховної роботи з дітьми, які характеризуються реактивними станами в поведінці.
39. Основні напрямки корекційно-виховної роботи з дітьми, які мають різні форми психопатії.
40. Принципи і організація комплектування установ для дітей з особливими потребами.
41. Характеристика брадилалії, тахілалії.
42. Етапи корекційної роботи із виправлення функціональних дислалій.
43. Вимоги до дидактичного матеріалу із обстеження мовлення дітей.
44. Причини порушень зору в дітей.
45. Особливості педагогічної діяльності з дітьми, які мають вади зору.
46. Характеристика розвитку сліпоглухонімих дітей.
47. Характеристика дітей, які маю вади сенсорного та інтелектуального розвитку.
48. Вплив порушень опорно-рухового апарата на розвиток особистості дитини.
49. Особливості корекційної навчально-виховної роботи з дітьми, які мають порушення опорно-рухового апарата.
50. Характеристика порушень читання в учнів початкової школи.
51. Причини виникнення ротацізмів.
52. Етапи педагогічного коригування недоліків звуковимови.
53. Загальна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.
54. Охарактеризуйте шляхи попередження заїкання.
55. Охарактеризуйте види функціональних дислалій.
56. Обґрунтуйте причини виникнення заїкання.

57. Охарактеризуйте первинний дефект і вторинні відхилення при порушенні слуху.
58. Охарактеризуйте первинний дефект і вторинні відхилення при порушенні зору.
59. Поясніть вплив порушень зору на особливості розвитку дитини.
60. Охарактеризуйте причини виникнення затримки психічного розвитку.

## 12. Розподіл балів, які отримують студенти

| Поточне тестування та самостійна робота |    |    |    |    |    |                    |    |    |     |     | Підсумковий тест (екзамен) | Сума |
|-----------------------------------------|----|----|----|----|----|--------------------|----|----|-----|-----|----------------------------|------|
| Змістовий модуль 1                      |    |    |    |    |    | Змістовий модуль 2 |    |    |     |     | 40                         | 100  |
| T1                                      | T2 | T3 | T4 | T5 | T6 | T7                 | T8 | T9 | T10 | T11 |                            |      |
| 6                                       | 6  | 6  | 6  | 6  | 6  | 6                  | 6  | 4  | 4   | 4   |                            |      |

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

## Шкала оцінювання: національна та ECTS

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка ECTS | Оцінка за національною шкалою                              |                                                                |
|----------------------------------------------|-------------|------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
|                                              |             | для екзамену, курсового проекту (роботи), практики         | для заліку                                                     |
| 90 – 100                                     | A           | відмінно                                                   | зараховано                                                     |
| 82-89                                        | B           | добре                                                      |                                                                |
| 74-81                                        | C           |                                                            |                                                                |
| 64-73                                        | D           | задовільно                                                 |                                                                |
| 60-63                                        | E           |                                                            |                                                                |
| 35-59                                        | FX          | незадовільно з можливістю повторного складання             | не зараховано з<br>можливістю повторного складання             |
| 0-34                                         | F           | незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни | не зараховано з<br>обов’язковим повторним вивченням дисципліни |

## 13. Методичне забезпечення

1. Таблиці – схеми перевірки мовлення дітей.
2. Логопедичні альбоми.
3. Відеоматеріали проведення індивідуальних занять
4. Схеми артикуляції звуків.
5. Відеопрезентації за темами курсу.

## 14. Рекомендована література

### Базова

1. Берладін А. Корекція вад звуковимови у дітей-дислаліків дошкільного віку. *Бібліотека вихователя дитячого садка*. 2005. № 3-4.
2. Денисенко Н. Розвивально-реабілітаційне середовище в дитячому садку. *Дошкільне виховання*. 2005. №
3. Діти з особливими потребами в школі: Психолого-педагогічний супровід. Київ. 2011.

128 с.

4. Жилка О. І. Основні правила етичного спілкування з людьми з особливими потребами . Година спілкування з елементами тренінгу для учнів 4-го класу. *Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна педагогіка*. 2018. №7 (43).
5. Жестова мова і сучасність. *Збірник наукових праць*. Вип.1. Київ. 2006.176 с.
6. Ілляшенко Т. Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі: Навчально-методичний посібник. Київ. 2013. 231 с.
7. Ілляшенко Т. Д. Чому їм важко вчитися: діагностика і корекція труднощів у навчанні молодших школярів. Київ. 2003.
8. Інклюзивна освіта, Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. /Джоан Деппелер, Киї., 2010. 296 с.
9. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ. 2009. 272 с.
10. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання. Київ. 2011.
11. Колупаєва А. А. Організаційно-педагогічні умови інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір. *Дефектологія*. 2003. № 4, С.19 -23.
12. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем /За ред. Т. Д. Ілляшенко. Київ. 2009. 240 с.
13. Кочерга О. В. Психофізіологія дітей з особливими потребами. Київ. 2012. 128 с.
14. Логопедія. Підручник. За ред. М. К. Шеремет. Київ. 2010. 672 с.
15. Назарина В. В. Дитина з розладом слуху: особливості спілкування. *Дошкільне виховання*. 2002. № 10. С.8–10
16. Обухівська А. Г. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. Київ. 2012. 128 с.
17. Ониськів М. Г., Білінська О. С. Проведення фізкультхвилинок та гімнастики для очей з дітьми із порушенням зору на уроках та під час самопідготовки. *Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна педагогіка*. 2020. №10 (70).
18. Профілактика оптичної дисграфії: навчально-методичний посібник /Укл. І. С. Марченко, Т. В. Кобилякова. Київ. 2009. 101 с.
19. Синьов В. М., Кобернік Г. М. Основи дефектології. Київ. 2009. 146 с.
20. Славінська О. М. Розвиток толерантності молодших школярів з особливими потребами: Тренінговий модуль. *Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна педагогіка*. 2020. №4 (40).
21. Тарасун В. В. Логодидактика. Київ. 2011. 392 с.
22. Тарасун В. В. Стерта форма дизартрії: Діагностика та особливості логопедичної роботи. *Дефектологія*. 1997. № 4.
23. Туріщева Л. В. Діти з особливостями розвитку в звичайній школі. Харків 2012. 111 с.
24. Шеремет М. К. Сучасні підходи до подолання порушень звуковимови. Педагогіка та методика спеціальні. Київ. 2001. Вип.1.

### Допоміжна

1. Андрущенко М. П. Взаємодія ігрової та навчальної діяльності. *Дефектологія*. 2007. № 1. С. 38 - 40.
2. Гончаренко Т. Розвивальні та корекційні заняття психолога. Київ. 2004. 154 с.
3. Малярчук Я. А. Дидактичний матеріал для виправлення мовних недоліків. Київ. 2007. 408 с.
4. Рібцун.Ю. В. Вивчення моторної функції молодших дошкільників з ЗНМ. *Дефектологія*. 2006. № 1. С. 44 – 48.
5. Рібцун Ю. Дислалія: причини, прояви, шляхи подолання. *Дошкільне виховання*. 2017. № 2. С. 5 – 9.
6. Савченко М. А. Методика виправлення вад вимови у дітей. Київ. 2006.
7. Савчук Л. О., Яценюк Л. І. Розвиток фонематичного сприймання та навичок звукового аналізу. Рівне. 2002. 31 с.
8. Синьов В. М. Психологія розумово відсталості дитини. Київ. 2008. 359 с
9. Сучасні технічні засоби реабілітації й навчання дітей з вадами слуху та мовлення: науково-методичний посібник / За ред. Мороза Б. С. Київ. 2003.
10. Тарасун В. В. Аутизм: діагностичні критерії, причини, основні концепції. Педагогіка та методикиб спеціальні. Київ. 2002.
11. Тарасун В. В. Стерта форма дизартрії: Діагностика та особливості логопедичної роботи. *Дефектологія*. 2017. № 4.
12. Тарасун В. В. Нетрадиційний метод навчання писемного мовлення: читання «з першого погляду». *Дефектологія*. 2020. № 4.
13. Логопедична робота у дитячому садку. Київ. 2011. 120 с.
14. Ляшенко Т. Д. Чому їм важко вчитися? Київ. 2014. 106 с.
15. Манько Н. В. Діагностика мовленнєвого розвитку дітей раннього віку. *Дефектологія*. 2006. № 1. С.41 – 44.
16. Посохова І. Вироблення соціально-комунікативних навичок у школярів з аутизмом. *Дефектологія*. 2001. № 2.
17. Профілактика оптичної дисграфії : навчально-методичний посібник. Київ. 2009, 101 с.
18. Шукшина Л. М. Допомога дітям з мовленнєвими проблемами. Київ. 2012. 128 с.

### Інформаційні ресурси

1. [https://library.pl.ua/nashi\\_vidannja/inshi\\_vidannja/inkluzivna\\_osvita/](https://library.pl.ua/nashi_vidannja/inshi_vidannja/inkluzivna_osvita/)
2. [nbuv.gov.ua/j-pdf/apko\\_2015\\_6%282%29\\_\\_27.pdf](https://nbuv.gov.ua/j-pdf/apko_2015_6%282%29__27.pdf)
3. <https://fkpp.npu.edu.ua/>
4. <https://osvita.ua/consultations/spec-bach/75063/>
5. [zp.edu.ua/sites/default/files/konf/navch.\\_logopediya.pdf](https://zp.edu.ua/sites/default/files/konf/navch._logopediya.pdf)